

УДК 334.012.6:658.1

Біленко О.В.¹, Потапенко Є.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-513 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Малий бізнес відіграє найважливішу роль в економіці України, адже він створює нові робочі місця, забезпечує податкові надходження до бюджету та стимулює національний ринок. Українські малі підприємства активно діють у різних галузях економіки, таких як виробництво, сільське господарство, будівництво та сфера послуг. Однак малий бізнес дуже чутливий до зовнішнього економічного середовища, тому першим реагує на будь-які зміни та кризові явища. Через це з'являється перелік певних проблем, які так чи інакше впливають на стабільний розвиток компаній та їх успіх.

З початком повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 року суб'єкти малого бізнесу опинилися у складному становищі. Перед підприємцями постало питання, як надалі провадити свою діяльність та задовольняти потреби населення. В ці складні часи українське підприємництво підтвердило свою здатність швидко адаптуватися до складних та непередбачуваних умов, що не дозволило національній економіці опинитися у кризовому становищі. Завдяки високій мобільності український бізнес вже з 2023 року відновив свою діяльність та продовжує активно розвиватися і підтримувати свою роботу. Але через воєнний стан на території України, малий бізнес має низку пріоритетних проблем, які призводять до економічного «застою».

Сучасний бізнес в Україні стикається з новими викликами, які виникають внаслідок війни.

Найбільш складна ситуація склалася як для підприємств у зоні бойових дій, так і для тих, хто перемістився у безпечніші регіони країни: багато компаній зазнали великих втрат та змінили географію своєї діяльності або зовсім її припинили. Майже половина малих підприємств фактично зупинила свою економічну діяльність, 20% провели релокацію всередині України та 4,4% перемістилися за кордон [1]. Це призвело до значного скорочення обсягів виробництва та продажу, що в цілому мало вплив на економіку країни.

Іншою критичною проблемою, з якою зіткнувся малий бізнес в Україні під час війни, стала відсутність доступу до фінансування. Військовий конфлікт порушив нормальне функціонування банківської системи, що ускладнило кредитування малих підприємств та обмежило можливості їх розвитку та розширення діяльності.

Через збройну агресію порушилися ланцюги постачання, що є серйозною проблемою для роботи малих підприємств. Багато з них залежать від імпорту сировини або обладнання, доступ до яких суттєво ускладнився [2].

Не менш важливою проблемою ведення бізнесу, особливо під час воєнного часу, є постійні блекауті, тобто обмеження доступу споживачів до електроенергії, а також до мобільного зв'язку, водо- та теплопостачання. Внаслідок цього більшість підприємств змушені обмежувати свою роботу і тим самим отримувати менший прибуток, що впливає на заробітну платню, сплату податків та загалом гальмує розвиток економіки країни.

Зменшення прибутку також відбувається за рахунок скорочення кількості споживачів – це одна з основних причин припинення підприємницької діяльності. З початком повномасштабної війни багато людей виїхали закордон, деякі обмежуються задоволенням базових потреб. Через це підприємці не мають успіхів на ринку збуту, бо товар або послуга втратили свою актуальність. У результаті підприємництво зазнає постійних збитків, не має ресурсів для подальшого розвитку та повністю припиняє свою діяльність.

Але незважаючи на ці складнощі, більшість малих підприємств зуміли адаптувати свою діяльність до умов війни. Швидка реакція на зовнішні виклики підвищила конкурентоспроможність українських підприємств і сприяла зростанню економіки. За даними Держстату, реальний ВВП у 2023 році збільшився на понад 5% порівняно із 2022 роком.

Отже, розвиток малого бізнесу відбувається навіть в умовах повномасштабної війни. Після стрімкого економічного падіння у 2022 році, вже менше ніж через рік українські підприємства відновили свою роботу та повернулися до стабільної праці. Проте залишаються проблеми щодо окупації територій, зменшення фінансування, розриву ланцюгів постачання,

постійних збройних атак та зниження купівельної спроможності, що має негативний вплив на подальший розвиток малого бізнесу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Т. Мельник // Journal of Innovations and Sustainability. – 2023. – Т. 7. - № 3. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/377290178_Ukrainskij_biznes_v_umovah_vijni_sucasnij_stan_problemi_ta_slahi_ih_virisenna (дата звернення: 23.03.2024). – Назва з екрана.

2. Лойко В. Підтримка та розвиток малого та середнього бізнесу в Україні в умовах війни [Електронний ресурс] / В. Лойко, Б. Александров // Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. – 2023. – Т. 1. - № 11. – С. 228–237. – Режим доступу: <https://journal.eae.com.ua> (дата звернення: 23.03.2024). – Назва з екрана.